

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Tdo/70/2019
Identifikačné číslo spisu: 8117010115
Dátum vydania rozhodnutia: 13.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Bargel
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8117010115.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a JUDr. Martina Piovatsyho, v trestnej veci obvinenej Ing. X. N., pre prečin porušovania povinnosti dozornej služby podľa § 408 ods. 1 Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí konanom 13. januára 2021 v Bratislave, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 23Tov/1/2019, z 26. marca 2019, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov uznesením, sp. zn. 4Tv/1/2017, zo 6. septembra 2018, podľa § 281 ods. 1 Trestného poriadku, v spojení s § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, zastavil trestné stíhanie obvinenej Ing. X. N. pre skutok v obžalobe prokurátora Krajskej prokuratúry Prešov, sp. zn. Kv 25/15/7700-77, z 23. januára 2017 právne kvalifikovaný ako prečin porušovania povinnosti dozornej služby podľa § 408 ods. 1 Trestného zákona, ktorý mala spáchať tak, že

dňa 28. júla 2015 na riadiacej veži letiska vrtuľníkového krídla generálpukovníka Jána Amruša v Prešove - Nižnej Šebastovej, Vranovská č. 68, vojenského útvaru - VÚ 6335, v čase od 13:12:16 hod. do 13:57:57 hod. ako vedúca riadenia letovej prevádzky zo skupiny riadenia letov v zóne zodpovednosti veže (CTR - control area zone), do ktorej bola určená rozkazom veliteľa VÚ 6335 na dni 27. júla 2015 - 31. júla 2015 čiastka 71 zo dňa 27. júla 2015, nenadviazala rádiové spojenie s vrtuľníkom vrtuľníkového krídla Ozbrojených síl SR typu Mi 17M, trupové označenie 0812 (v ďalšom vrtuľník) tak, ako bola povinná podľa čl. 70 ods. 2 vojenského predpisu o lietaní Let-1-1 Ministerstva obrany SR zo dňa 12. júna 2012, ako aj podľa bodu 7.1 písm. f) vykonávacej internej smernice na výkon služby na stanovišti TWR Prešov vydananej veliteľom VÚ 6335 a platnej od 15. júna 2015, v zmysle ktorých bola povinná mať neustály prehľad o vzdušnej situácii v priestore jej zodpovednosti a nadviazať rádiové spojenie po 10 minútach od posledného spojenia s vrtuľníkom, čiže v čase 13:22:16 hod., čo však nevykonala, pričom rádiové spojenie s vrtuľníkom sa pokúsila nadviazať až po tom, čo v čase 13:57:57 hod. prijala hlásenie z

riadenia letov zo Zvolena a z Bratislavy o tom, že bol zachytený tzv. HEXA kód havarovaného vrtuľníka, teda po uplynutí 35 minút a 41 sekúnd od času, kedy bola povinná toto spojenie nadviazať a po tomto neúspešnom spojení s vrtuľníkom následne v čase 13:58:17 hod. požiadala o prieskum terénu cvičný vrtuľník Schweizer a až v čase o 14:02:29 hod. vyhlásila pohotovosť, čím došlo k oneskorenému vyhláseniu obdobia neistoty, obdobia pohotovosti a obdobia tiesne v rozpore s bodom 5.2.1 písm. a), písm. b), písm. c) 5. hlavy predpisu Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR L11 o letových prevádzkových službách zo dňa 16. novembra 2012 a v dôsledku nespĺnenia týchto povinností vedúcej riadenia letovej prevádzky došlo k oneskorenému zisteniu havárie vrtuľníka a oneskorenému vyslaniu záchranných zložiek a k prijatiu príslušných opatrení pri havárii vrtuľníka.

Krajský súd v Trenčíne uznesením, sp. zn. 23Tov/1/2019, z 26. marca 2019, podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Prešov, sp. zn. 4Tv/1/2017, zo 6. septembra 2018.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky podal dovolanie proti uzneseniu krajského súdu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Opodstatnenosť podaného dovolania generálny prokurátor založil na nesúhlase so záverom okresného a krajského súdu, že disciplinárny rozkaz Vojenského útvaru 6335 Prešov, sp. zn. PO-8/2-44-5/2016, z 25. januára 2016, v tomto prípade tvorí prekážku v pokračovaní trestného stíhania v zmysle čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

S poukazom na § 134 ods. 1 písm. a), § 139 ods. 1 písm. a), § 140 ods. 1, ods. 2, ods. 4 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, generálny prokurátor zaujal názor, že u obvinenej nebolo začaté disciplinárne konanie, a preto v rámci disciplinárneho konania nemohlo byť ani vydané rozhodnutie.

V danom prípade nastal stav, kedy nadriadený orgán dospel k záveru, že obvinená sa dopustila porušenia služobnej disciplíny, táto skutočnosť nebola sporná, a preto jej uložil disciplinárne opatrenie v rozsahu písomného pokarhania. Nadriadeným orgánom bol podľa generálneho prokurátora vydaný interný administratívno-právny akt, ktorý mal pracovnoprávnú povahu s verejným prvkom, avšak nemal žiaden sankčný charakter, nakoľko žiadnym sankčným spôsobom nezasiahol obvinenú (neviedol k ukončeniu služobného pomeru, obmedzeniu výkonu služobného pomeru ani obmedzeniu platových náležitostí či k inému reálnemu zásahu do práv obvinenej). Generálny prokurátor v tejto súvislosti uviedol, že k otázke trestnosti disciplinárnych sankcií sa vyjadril aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý medzi tresty nezaraďuje poriadkové opatrenia (napr. poriadkové pokuty uložené v trestnom konaní) a spravidla ani disciplinárne sankcie (J. proti Slovenskej republike z 18. marca 2003, G. proti Francúzsku z 9. septembra 1998, D. proti Rakúsku zo 16. apríla 1998 a M. F. proti Francúzsku z 31. marca 1993). V posudzovanom prípade teda uložené disciplinárne opatrenie nemá trestnú povahu v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Generálny prokurátor na porovnanie uviedol, že obdobný inštitút, s ešte prísnejšími dôsledkami pozná aj pracovné právo v zmysle § 47 ods. 1 písm. b), § 63 ods. 1 písm. e) zákona č. 311/2001 Z. z. Ak teda zamestnanec poruší pracovnú disciplínu menej závažným spôsobom, je právom zamestnávateľa „písomne upozorniť zamestnanca na menej závažné porušenie pracovnej disciplíny“, čo má obdobný charakter ako písomné „pokarhanie“. Takéto písomné upozornenie podľa generálneho prokurátora nemá voči zamestnancovi žiaden reálny sankčný charakter - ide len o preventívne opatrenie za účelom zabezpečenia pracovnej disciplíny na pracovisku. Ak konaním porušujúcim pracovnú disciplínu zamestnanec naplnil aj skutkovú podstatu ktoréhokoľvek trestného činu, nemá upozornenie zo strany zamestnávateľa žiaden vplyv na trestnoprávnú zodpovednosť zamestnanca, a teda ani na postup orgánov činných v trestnom konaní podľa ustanovení Trestného zákona a Trestného poriadku. Písomné upozornenie zamestnávateľa na menej závažné porušenie pracovnej disciplíny pritom môže mať vážnejšie následky pre zamestnanca ako písomné pokarhanie pri profesionálnom vojakovi. Totiž pracovný pomer zamestnanca pri opakovanom menej závažnom porušení pracovnej disciplíny môže byť zo strany zamestnávateľa ukončený výpoveďou, čo u profesionálneho vojaka také účinky nemá.

Konajúce súdy svoje rozhodnutia založili na totožnosti skutku v trestnom a disciplinárnom konaní. Okresný súd zároveň uviedol, že za podstatnú pre posúdenie prekážky ne bis in idem treba považovať tú okolnosť, aká sankcia obvinenej v disciplinárnom konaní hrozila a nielen to, aká jej bola uložená.

Generálny prokurátor poukázal na judikatúru najvyššieho súdu (R 125/2012), ktorá zohľadňuje závery rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v rozsudku Engel a ostatní proti Holandsku z 8. júna 1976, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72. Uviedol, že uplatňovanie tzv. Engelovho testu vo vzťahu k disciplinárnym konaniam, ktorým podlieha iba určitá špecifická skupina osôb (vojaci) alebo vo vzťahu napr. k uloženým poriadkovým opatreniam, je v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva problematické. V ostatných rozhodnutiach tohto súdu sa naopak poukazuje na ďalší prvok, ktorý je potrebné skúmať v nadväznosti na zásadu ne bis in idem, a to test dostatočne úzkej a vecnej spojitosti medzi trestným a správny konaním. V rámci uvedeného testu, pre posúdenie možnosti súbehu týchto dvoch konaní, je rozhodujúce, či:

- obidve samostatné konania sledujú vzájomne sa dopĺňajúce ciele, a teda či sa týkajú nie iba in abstracto, ale zároveň in concreto rôznych aspektov daného protispoločenského konania,
 - je kombinácia daných konaní predvídateľným dôsledkom toho istého postihovaného konania, a to v práve aj v praxi,
 - sú príslušné konania vedené takým spôsobom, ktorý v maximálnej možnej miere zabráni opakovaniu pri zhromažďovaní a hodnotení dôkazov, najmä prostredníctvom zodpovedajúcej vzájomnej súčinnosti medzi jednotlivými príslušnými orgánmi, vďaka ktorej sa preukázané skutkové okolnosti využijú aj v druhom konaní,
 - je sankcia uložená v konaní, ktoré sa skončilo ako prvé, zohľadnená v konaní skončenom ako poslednom, s cieľom zabrániť tomu, aby bol dotknutý jednotlivec v konečnom dôsledku vystavený nadmernej záťaži, pričom pravdepodobnosť ostatne uvádzaného rizika je najnižšia, ak existuje mechanizmus započítania, ktorým sa zabezpečí primeranosť celkovej výšky všetkých uložených sankcií.
- Generálny prokurátor poukázal na rozhodnutie vo veci A a B proti Nórsku z 15. novembra 2015, v ktorom sa Európsky súd pre ľudské práva zaoberal otázkou dostatočne úzkej materiálnej a časovej súvislosti, pričom rozhodol, že kumulácia stíhaní a daňových trestných sankcií, ktorými sa trestá to isté porušenie daňového zákona, v zásade neporušuje zásadu ne bis in idem, ak predmetné daňové a trestné konanie majú dostatočnú úzku materiálnu a časovú súvislosť. Súdny dvor Európskej únie sa k uvedenej judikatúre priklonil vo svojom rozhodnutí, C-524/15, z 20. marca 2018.

Skutočnosť, že disciplinárne konania sa nemajú en bloc vyhodnocovať ako trestné konania, je podľa generálneho prokurátora nesporná aj z niektorých skorších rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Ide o rozsudky: Kurdov a Ivanov proti Bulharsku z 31. mája 2011, č. 16137/04, kde disciplinárne konanie zavŕšené pokutou nebolo vyhodnotené za trestné konanie; Lulsch proti Rakúsku z 21. novembra 2000, č. 37075/97, kde bola uložená disciplinárna sankcia pozastavenia výkonu účtovníctva; Banfield proti Spojenému kráľovstvu z 18. októbra 2005, č. 6223/04, kde došlo k prepusteniu policajta a prepadnutiu jeho dôchodku; Klein proti Rakúsku zo 4. mája 2006, č. 57028/00, kde išlo o stratu práva na výkon advokácie.

Ak by okresný súd dôsledne vykonal tzv. Engelov test a test dostatočnej úzkej a vecnej spojitosti medzi trestným konaním a uloženým disciplinárnym opatrením (keďže disciplinárne konanie neprebehlo), dospel by podľa generálneho prokurátora k záveru, že v danom prípade nemožno disciplinárne opatrenie uložené obvinenej považovať za konanie obdobné trestnému. Súbehom uloženia disciplinárneho opatrenia a vedením trestného konania, teda nemohla byť porušená zásada ne bis in idem.

Hoci slovenský právny poriadok podľa slov generálneho prokurátora uplatňuje dvojkoľajný právny systém, t. j. má upravenú disciplinárnu aj trestnoprávnu zodpovednosť profesionálnych vojakov, na strane druhej zároveň upravuje procesné mechanizmy brániace súbežnému uloženiu sankcií. V zákone č. 281/2015 Z. z. sa porušenie služobnej disciplíny považuje za disciplinárne previnenie. Zákon presne stanovuje, že disciplinárnym previnením je len to zavinené porušenie alebo nesplnenie základných povinností veliteľa alebo profesionálneho vojaka alebo zavinené porušenie zákazov alebo obmedzení profesionálneho vojaka, ktoré nie je trestným činom alebo priestupkom. Právny poriadok teda upravuje prednosť trestnej zodpovednosti pred disciplinárnou zodpovednosťou profesionálnych vojakov. Ak teda nastane situácia, kedy by konanie profesionálneho vojaka, ktoré má znaky disciplinárneho previnenia, mohlo byť subsumované aj pod skutkovú podstatu trestného činu upraveného v Trestnom zákone, veliteľ nie je oprávnený vo veci ďalej konať (vydať disciplinárny rozkaz) a rozhodnúť, ale je povinný požiadať o stanovisko vojenskú políciu.

V preskúvanom prípade veliteľ podľa názoru generálneho prokurátora nedodrжал zákonom ustanovený postup. Napriek nedostatku právomoci rozhodnúť, si atrahoval právomoc konať. Zákonnosť takéhoto

rozhodnutia, s prihliadnutím na zákonom upravený nedostatok právomoci konať, je jednoznačne sporná. Zákon č. 281/2015 Z. z. navyše počíta aj s tým, že môže nastať situácia, kedy disciplinárne opatrenie bude uložené skôr, ako bude za ten istý skutok profesionálny vojak odsúdený. V takom prípade sa podľa § 142 ods. 5 zákona č. 281/2015 Z. z. skoršie disciplinárne opatrenie zruší. Toto ustanovenie podľa názoru generálneho prokurátora priamo predpokladá, že disciplinárne opatrenie existuje aj v čase vyhlásenia odsudzujúceho rozsudku súdu, keďže ustanovuje možnosť započítania disciplinárneho opatrenia do trestu uloženého súdom. Započítanie disciplinárneho trestu do výroku súdu o treste upravuje aj § 45 ods. 3 Trestného zákona. Zákonodarca teda zreteľne pripúšťa koexistenciu oboch rozhodnutí.

Generálny prokurátor v tomto smere uviedol, že disciplinárne opatrenie sa zruší s účinkami ex tunc ku dňu právoplatnosti rozsudku, čo rovnako vyplýva z úpravy, ktorá predpokladá doplatenie nevyplatennej časti služobného platu vojakovi v prípade, ak nedôjde k započítaniu do uloženého trestu.

Ak by okresný súd a následne krajský súd na daný prípad aplikovali tzv. Engelov test, dospeli by podľa generálneho prokurátora k záveru, že:

- z hľadiska chráneného záujmu ide o partikulárny záujem, pričom v danom prípade neexistuje súbeh dvoch konaní (disciplinárneho vs. trestného). Okresný ako aj krajský súd poukázali len na totožnosť skutkovej podstaty pri stíhanom trestnom čine a uloženom opatrení, avšak opomenuli, že neprebehlo žiadne konanie pri ukladaní opatrenia obvinenej a že sankcia, ktorá bola uložená obvinenej, nemá žiaden sankčný charakter. Išlo pritom o vysoko špecializovaný subjekt,

- z hľadiska adresáta normy ide o skupinu osôb so zvláštnym statusom - profesionálny vojak,

- sankcia, ktorá bola uložená obvinenej disciplinárnym rozkazom, nemala sankčný charakter.

Pri aplikácii testu dostatočnej úzkej a vecnej spojitosti medzi trestným konaním a uloženým disciplinárnym opatrením, by dospeli k záveru, že:

- existuje zákonom ustanovená prednosť trestnoprávnej zodpovednosti profesionálnych vojakov pred ich disciplinárnou zodpovednosťou,

- kombinácia trestnoprávneho a disciplinárneho konania je pri profesionálnych vojakoch predvídateľná a podrobne upravená,

- pri vydaní disciplinárneho rozkazu nebolo vedené žiadne konanie, keďže neprebehlo štandardné disciplinárne konanie, a teda nedochádzalo k opakovaniu pri zhromažďovaní a hodnotení dôkazov,

- sankcia, ktorá bola uložená disciplinárnym rozkazom, by bola zohľadnená v trestnom konaní, prípadne by došlo k jej absolútnemu zrušeniu, a teda obvinená by nebola vystavená nadmernej záťaži.

Vychádzajúc z uvedeného, by následne konajúce súdy museli dospieť k záveru, že v prípade obvinenej neexistuje prekážka ne bis in idem, a teda že mali vo veci konať a rozhodnúť. Porušenie zákona v tomto prípade zároveň zásadne ovplyvnilo postavenie obvinenej v zmysle § 371 ods. 5 Trestného poriadku, keďže namiesto odsúdenia bolo jej trestné stíhanie zastavené.

Generálny prokurátor navrhol, aby najvyšší súd podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že uznesením krajského súdu bol porušený zákon v ustanovení § 2 ods. 10, ods. 12, § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a § 142 ods. 5 zákona č. 281/2015 Z. z. v prospech obvinenej Ing. X. N., aby podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil uznesenie krajského súdu a podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal tomuto súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

K dovolaniu generálneho prokurátora sa vyjadrila obvinená Ing. X. N. tým spôsobom, že hoci generálny prokurátor uplatnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ustanovenia Trestného poriadku, ktorých porušenie namieta, sa všetky vzťahujú k vykonávaniu a hodnoteniu dôkazov. Správnosť a úplnosť zisteného skutku však najvyšší súd na podklade tohto dovolacieho dôvodu nemôže skúmať a ani meniť. Generálny prokurátor v podstatnej časti polemizuje so skutkovým záverom súdu prvého stupňa, ktorý si osvojil aj odvolací súd, že disciplinárnym rozkazom z 25. januára 2016 bolo obvinenej uložené disciplinárne opatrenie, ktoré má trestnú povahu.

Pokiaľ generálny prokurátor uvádza, že disciplinárny rozkaz z 25. januára 2016 nie je disciplinárnym opatrením sankčnej povahy, tak v danom prípade ide o novú - v pôvodnom konaní neuplatnenú argumentáciu, ktorá navyše nemá žiaden konkrétny vzťah k uplatnenému dovolaciemu dôvodu. Argumentácia dovolateľa, že uložené disciplinárne opatrenie nemožno chápať ako disciplinárny postih, keďže nebolo uložené v disciplinárnom konaní, je kuriózna. Je totiž nesporné, že rozkazné konanie v zmysle § 140 zákona č. 281/2015 Z. z. upravuje skrátené konanie, ktoré je známe prakticky vo všetkých

odvetviach práva.

Podľa obvinenej z ustanovenia § 140 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. vyplýva, že v rozkaznom konaní nemožno upustiť od potrestania alebo uložiť iné opatrenie ako je disciplinárne opatrenie uvedené v § 139 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. Vzhľadom na skrátenú formu konania, zákonnou podmienkou pre vydanie disciplinárneho rozkazu, je uloženie sankcie len podľa § 139 ods. 1 písm. a) zákona č. 281/2015 Z. z., a teda písomné pokarhanie. Obvinená podotkla, že zákon s jedinou výnimkou [§ 134 ods. 1 písm. m) zákona č. 281/2015 Z. z.] nepredpisuje za konkrétne disciplinárne previnenie uloženie len konkrétneho disciplinárneho opatrenia. Ak by veliteľ obvinenej neuložil disciplinárne opatrenie v rozkaznom konaní, ale v začatom disciplinárnom konaní, neznamená to, že by obvinenej nemohol byť uložený rovnaký druh disciplinárneho opatrenia, a to písomné pokarhanie. Dokonca, ak by aj obvinená podala proti uloženému disciplinárnemu rozkazu, vydanému v rozkaznom konaní, odpor, podľa § 140 ods. 3 zákona č. 281/2015 Z. z. by jej, ak by sa nezistili nové podstatné skutočnosti, nemohlo byť uložené iné disciplinárne opatrenie ako v disciplinárnom rozkaze. Zároveň, pokiaľ sa generálny prokurátor snaží navodiť záver, že uloženie písomného pokarhania v rozkaznom konaní je akýmsi iným ako disciplinárnym opatrením, ktoré preto nemá sankčný charakter, účelovo obchádza § 139 ods. 2 zákona č. 281/2015 Z. z., ktorý umožňuje aj pri zistenom disciplinárnom previnení profesionálneho vojaka neuložiť disciplinárne opatrenie, ak na nápravu a obnovenie služobnej disciplíny postačuje prerokovanie disciplinárneho previnenia.

Bez akéhokoľvek významu sú podľa obvinenej úvahy dovolateľa o postihovaní pracovnej disciplíny v pracovno-právnych vzťahoch. Vzťahy profesionálnych vojakov v štátnej službe sú upravené v zákone č. 281/2015 Z. z. Štátna služba sa vykonáva v služobnom pomere k Slovenskej republike. Rozhodnutia, ktorými sa ukladajú disciplinárne opatrenia, sú rozhodnutiami preskúmateľnými súdmi ako rozhodnutia orgánov verejnej moci v oblastiach správneho trestania.

Úvahy dovolateľa o nesprávnom postupe veliteľa, ktorý obvinenej uložil disciplinárne opatrenie, podľa obvinenej neobstoja. Príslušný veliteľ využil svoju zákonom zverenú právomoc, vydal disciplinárny rozkaz, ktorý doposiaľ nebol zrušený. To, že veliteľ mal mať pochybnosti, či konanie obvinenej nie je trestným činom, je konštrukciou dovolateľa. Dovolateľ nemôže nahrádzať úvahy veliteľa a imputovať mu povinnosť mať pochybnosti len z dôvodu, že takáto konštrukcia zapadá do koncepcie dovolateľa.

Generálny prokurátor nevysvetlil vo svojom dovolaní, akým spôsobom mal byť porušený zákon v § 142 ods. 5 zákona č. 281/2015 Z. z.

V podanom dovolaní sa podľa obvinenej generálny prokurátor vracia k svojej argumentácii uplatnenej v odvolacom konaní. Opätovne poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci A a B proti Nórsku z 15. novembra 2016. Tam uvedené závery zohľadnil Európsky súdny dvor vo svojom rozsudku, C-524/15, z 20. marca 2018, na ktorý obvinená poukázala vo svojom vyjadrení. Európsky súdny dvor v označenej veci zdôraznil, prečo nie je postihovanie jedného a toho istého konania prostriedkami trestného práva a daňového práva porušením zásady „ne bis in idem“. Zároveň však uviedol, že podstata čl. 50 Charty základných práv Európskej únie umožňuje kumuláciu sťažaní a sankcií iba za taxatívne stanovených podmienok, čím zabezpečuje, že právo zaručené v tomto článku nebude ako také spochybnené. Ďalšie rozhodnutia, na ktoré dovolateľ poukazuje, sú podľa mienky obvinenej bez vzťahu k súdnej veci, týkajú sa skutkovo a právne odlišných prípadov.

Podľa názoru obvinenej možno zhrnúť, že skutok, za ktorý bola disciplinárne potrestaná a skutok, ktorý bol predmetom obžaloby, sú totožné. Disciplinárny rozkaz postihuje špeciálny subjekt - profesionálneho vojaka. Subjektom trestného činu podľa § 408 ods. 1 Trestného zákona môže byť len totožný subjekt - vojak v dozornej alebo inej obdobnej službe. Verejným záujmom, ktorý sa chráni tak disciplinárnym sťažaním ako aj skutkovou podstatou podľa § 408 Trestného zákona, je záujem na riadnom výkone služby a na dodržiavaní služobnej disciplíny. Obe konania sledovali tie isté ciele. Kombinácia a dopĺňovanie uvedených konaní nie je predvídateľným dôsledkom toho istého konania - pre obe konania bolo potrebné opakovane zhromaždiť a hodnotiť dôkazy. Maximálna trestná sadzba ustanovená v § 408 Trestného zákona je jeden rok. Ide teda o najnižšiu trestnú sadzbu. Nemožno teda nájsť ani diskrepanciu medzi závažnosťou skutku, ktorého sa mala obvinená dopustiť z hľadiska trestného práva v porovnaní s postihom, ktorý prichádzal u obvinenej do úvahy v disciplinárnom konaní. Disciplinárnym opatrením možno profesionálnemu vojakovi uložiť zníženie služobného platu až o 15% na dobu až 6 mesiacov. Keďže horná hranica trestnej sadzby v zmysle § 408 Trestného zákona je jeden rok, pravdepodobnosť,

že by bol obvinenej v prípade uznania viny uložený peňažný trest, je veľmi vysoká. Za týchto okolností nemožno vidieť nepomer, ktorý hrozil obvinenej ako dôsledok uloženia disciplinárneho opatrenia a uznania viny v trestnom konaní.

Obvinená navrhla, aby dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 380 písm. c) Trestného poriadku [obvinená mala zrejme na mysli § 382 písm. c) Trestného poriadku; pozn. najvyššieho súdu].

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací v intenciách § 378 Trestného poriadku predbežne preskúmal dovolanie generálneho prokurátora, nezistiac takú okolnosť, pre ktorú by ho bolo nutné odmietnuť z formálnych dôvodov podľa § 382 písm. a), b) alebo d) až f) Trestného poriadku; zároveň však dospel k záveru o nesplnení dôvodov dovolania v zmysle ustanovenia § 382 písm. c) Trestného poriadku.

Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku, sa netýka formálno-právneho uplatnenia niektorého (či viacerých) dovolacích dôvodov vymedzených v ustanovení § 371 Trestného poriadku, ale vecných chýb, ktoré dovolateľ vo svojom podaní namieta v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku. Zodpovednosť za kvalitu podaného dovolania znáša výlučne dovolateľ, keďže iba ten svojim podaním určuje mantinely prieskumnej povinnosti dovolacieho súdu. Najvyšší súd nemôže na seba preberať vlastnú aktivitu dovolateľa a iniciatívne zisťovať chyby v napadnutom rozhodnutí, alebo aj v jemu predchádzajúcom konaní, ktoré by zodpovedali niektorému z prípustných dovolacích dôvodov (k tomu bližšie R 120/2012).

Generálny prokurátor, deklaruje naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, založil opodstatnenosť ním podaného dovolania v podstate na jedinej námietke, že v preskúmanom prípade neexistuje prekážka ne bis in idem (v podobe disciplinárneho rozkazu Vojenského útvaru 6335 Prešov, sp. zn. PO-8/2-44-5/2016, z 25. januára 2016) v pokračovaní trestného stíhania obvinenej podľa § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, s poukazom na čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Domáha sa teda vyslovenia záveru, že vo veci konajúce súdy nemali zastaviť trestné stíhanie obvinenej Ing. X. N., ale prejednať podanú obžalobu a napokon o nej meritórne rozhodnúť.

Dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

K citovanému dovolaciemu dôvodu možno uviesť, že jeho účinné uplatnenie pripúšťa dve alternatívy. Môže ísť buď o námietku založenú na nesprávnej kvalifikácii skutku obsiahnutého vo výroku napádaného rozhodnutia, alebo (aj) o výhradu spočívajúcu v nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Za každých okolností však musí ísť o námietky právne, nikdy nie skutkové, keďže to explicitne vylučuje dikcia vety za bodkočiarkou § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Právnym posúdením skutku sa rozumie iba jeho hmotnoprávne posúdenie, ktoré záleží od aplikácie hmotného práva, teda Trestného zákona na skutkový stav, ktorý bol zistený. Dovolateľ v tomto prípade akceptuje skutkové zistenia súdu, obsiahnuté vo výroku napádaného rozhodnutia, avšak namieta, že tieto nie je možné podradiť pod zákonné znaky trestného činu, za ktorých spáchanie bol obvinený uznaný za vinného.

Pokiaľ ide o druhú z uvedených alternatív, a teda nesprávne použitie iného hmotnoprávneho ustanovenia, táto námietka nespočíva priamo v právnej kvalifikácii skutku, ale v právnom posúdení inej okolnosti majúcej význam z hľadiska hmotného práva. Tým sa rozumie predovšetkým nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť činu (§ 24 až § 30 Trestného zákona), premlčania trestného stíhania (§ 87 Trestného zákona), pochybenia súdu pri ukladaní úhrnného trestu, súhrnného trestu alebo ďalšieho trestu (§ 41 až § 43 Trestného zákona), ako aj sprísnenia ukladania trestu odňatia slobody (§ 47

ods. 2 Trestného zákona). Takéto nesprávne použitie hmotnoprávneho ustanovenia sa pritom nemusí týkať iba Trestného zákona, ale aj iných - mimotrestných právnych predpisov, ak v dotknutom prípade pôjde o chybnú aplikáciu hmotnoprávneho ustanovenia a zistené porušenie zákona zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného v zmysle podmienky vyplývajúcej z § 371 ods. 5 Trestného poriadku (porovnaj napr. s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1TdoV/9/2016, z 13. októbra 2016).

V preskúvanom prípade došlo k zastaveniu trestného stíhania podľa § 281 ods. 1 Trestného poriadku, s poukazom na neprípustnosť tohto trestného stíhania podľa § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

Podľa § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva.

Samotná zásada, resp. prekážka v začatí ev. pokračovaní trestného stíhania, ne bis in idem, nachádza svoje vyjadrenie vo vybraných medzinárodných zmluvách, ktoré v zmysle čl. 7 ods. 5 a čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky požívajú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. V tomto ohľade ide napríklad o:

- čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý upravuje, že nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcom právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu. K tomu najvyšší súd osobitne poznamenáva, že takto vyjadrená formulácia obsahuje nielen zásadu procesného práva ne bis in idem, a teda že spor sa nemá viesť dvakrát v tej istej veci, ale aj zásadu hmotného práva nemo debet bis puniri pro uno delicto - nikto nemá byť dvakrát trestaný za jeden delikt,

- čl. 50 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom,

- čl. 14 ods. 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, podľa ktorého trestné stíhanie nemožno začať proti tomu, proti komu sa skoršie trestné stíhanie pre ten istý čin skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým bol obvinený uznaný za vinného alebo ktorým bol spod obžaloby oslobodený,

- čl. 54 Shengenského dohovoru, v súlade s ktorým osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin stíhaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nesmie byť vykonaný.

Obdobne Ústava Slovenskej republiky v čl. 50 ods. 5 a Trestný poriadok v § 2 ods. 8 zhodne uvádzajú, že nikoho nemožno treste stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom. Totožnú formuláciu nachádzame aj v čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd.

Podľa § 9 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku trestné stíhanie nemožno začať, a ak už bolo začaté nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak ide o osobu, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo právoplatným rozsudkom súdu alebo bolo právoplatne zastavené, podmienčne zastavené a obvinený sa osvedčil alebo sa skončilo schválením zmieri a zastavením trestného stíhania, ak rozhodnutie nebolo v predpísanom konaní zrušené.

Zásada ne bis in idem je okrem toho vyjadrená aj v ustanovení § 21 ods. 2 zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a v § 23 ods. 1 písm. b) a § 23 ods. 2 písm. b) zákona č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze.

Najvyšší súd poznamenáva, že prekážka ne bis in idem predstavuje základnú zásadu procesného práva, vyjadrujúcu všeobecný záujem, aby o tej istej veci nebolo možné opätovne rozhodnúť, resp. aby sa o tej istej veci nevedlo trestné stíhanie, ak už o totožnom skutku bolo rozhodnuté v inom konaní. Z toho vyplýva, že zásada ne bis in idem nemá a ani nemôže mať žiadne hmotnoprávne účinky. Hmotnoprávne účinky má len zásada nemo debet bis puniri pro uno delicto (t. j. nikto nemá byť dvakrát potrestaný za jeden delikt) vyjadrená slovom „potrestat“ v čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tiež v čl. 50 Charty základných práv Európskej únie (porovnaj s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3To/8/2017, z 21. marca 2018, či s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Tdo/69/2018, z 15. mája 2019). Práve s druhou z uvedených zásad (hmotnoprávnou) súvisí napr. zákaz dvojitého pričítania v zmysle § 38 ods. 1 Trestného zákona.

Najvyšší súd konštatuje. Zásada ne bis in idem nemá svoje zákonné vyjadrenie v hmotnoprávnom ustanovení a preto námietky s ňou spojené ipso facto nie sú spôsobilé naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Napokon, ani samotný generálny prokurátor vo svojom dovolaní neoznačuje žiadne hmotnoprávne ustanovenie, aplikáciou ktorého v napadnutom rozhodnutí, resp. v jemu predchádzajúcom konaní, malo nastať porušenie zákona. Takým ustanovením, rozhodne, nie je § 2 ods. 10, ods. 12 Trestného poriadku a ani § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorým krajský súd zamietol sťažnosť generálneho prokurátora proti uzneseniu okresného súdu o zastavení trestného stíhania obvinenej. Čo sa týka § 142 ods. 5 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov, k tomu dovolací súd poznamenáva, že tvorí súčasť ustanovení (§ 141 až § 147), ktorými sa upravuje disciplinárne konanie týkajúce sa disciplinárnych previnení profesionálnych vojakov. Dotknuté ustanovenie precizuje procesné pravidlá vzťahujúce sa na rozhodovanie o disciplinárnom opatrení, vrátane uplatňovania zásady ne bis in idem s prednosťou súdneho rozhodnutia. Povaha tohto ustanovenia je rovnako procesná, a preto námietky spojené s jeho použitím nemôžu naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

V súlade s vyššie uvedenými východiskami platnými pre dovolacie konanie sa najvyšší súd zaoberal i tou možnosťou, či námietka prednesená generálnym prokurátorom nespĺňa atribúty niektorého z ostatných dovolacích dôvodov upravených v prvom odseku ustanovenia § 371 Trestného poriadku, pričom dospel k záveru, že tomu tak nie je.

Za obsahovo najbližší vo vzťahu k prejednávanej otázke možno prima facie považovať dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku (zaradený do právneho poriadku až od 1. septembra 2011), podľa ktorého dovolanie možno podať, ak proti obvinenému sa viedlo trestné stíhanie, hoci bolo neprípustné.

K citovanému dovolaciemu dôvodu najvyšší súd vo všeobecnosti uvádza, že jeho opodstatnenosť zakladá výlučne nerešpektovanie obligatórneho ustanovenia § 9 Trestného poriadku, t. j. ak sa proti obvinenému viedlo trestné stíhanie aj napriek tomu, že nebolo prípustné.

Najvyšší súd môže vysloviť naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku len v tom prípade, ak súd v závislosti od toho, kedy dôvod neprípustnosti trestného stíhania vyšiel najavo, nerozhodol o zastavení trestného stíhania podľa § 241 ods. 1 písm. c), § 244 ods. 1 písm. c), § 281 ods. 1, § 290 ods. 1 či podľa § 320 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ale vydal rozhodnutie, ktoré je pre obvineného menej priaznivé - zväčša odsudzujúci rozsudok (porovnaj so: Šámal, Pavel. et al.: Trestní řád: komentář II, § 157-314s, 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck 2013, s. 3162). Uplatnenie dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku je teda limitované v podstate iba na dovolania podávané v prospech obvineného.

V preskúmvanej trestnej veci však ide o presne opačný prípad, keďže trestné stíhanie obvinenej Ing. X. N. bolo z dôvodu konštatovanej neprípustnosti zastavené. Nesúhlas generálneho prokurátora s týmto

postupom konajúcich súdov, majúci svoj odraz v dovolaní podanom v neprospech obvinenej, preto nespĺňa ani zákonné kritériá dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku.

Najvyšší súd nad rámec nevyhnutného poznamenáva, že český Trestný poriadok, pre okolnosť namietanú generálnym prokurátorom upravuje osobitný dovolací dôvod v § 265b ods. 1 písm. f). Dovolanie podľa označeného ustanovenia tak v Českej republike možno podať, ak bolo (okrem iného) rozhodnuté o zastavení trestného stíhania, hoci neboli splnené podmienky pre také rozhodnutie. Naša právna úprava však takýto dovolací dôvod nepozná; v podmienkach Slovenskej republiky sa možno nápravy v prípade obligatórneho zastavenia trestného stíhania z titulu prekážky ne bis in idem domáhať len prostredníctvom dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 3 Trestného poriadku, na ktorého uplatnenie je oprávnený iba minister spravodlivosti.

Rešpektujúc vyššie ustálené, dovolací súd sa bližšie nezaoberal argumentáciou generálneho prokurátora, ktorú uviedol na podporu svojho tvrdenia o neexistencii prekážky ne bis in idem, keďže z podstaty veci vyplýva, že predmetná námietka očividne nespĺňa nielen deklarovaný, ale ani iný dôvod uvedený v prvom odseku ustanovenia § 371 Trestného poriadku.

Na podklade týchto skutočností najvyšší súd odmietol pomerom hlasov 3:0 dovolanie generálneho prokurátora, ako je to vyjadrené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.